

# תשובון

## מבדק 1- הקדמה וכללים בברכה ראשונה

מיועד לכיתות ד-ח לפי התוכנית החדשה- תוכנית מעבר תשפ"ו.  
הלכות והליכות חלק ב', הלכות סעודה וברכות, פרק ט'.

### רציונל

"..בודאי צריך היה להתבונן בהאפשרויות לסדר, אשר בכל הכיתות של התלמידים..ילמדו דינים והלכות הצריכות בחיים היום-יומיים. כיוון שסוף סוף זהו כל האדם..וכדי לחזק לימוד הנזכר לעיל כדאי לערוך בחינות במיוחד בדינים הצריכים ואל בינתם אשען" (מתוך אג"ק כרך י' עמ' קכא)  
כדי להטמיע את ההלכות, יצרנו מבדקים קצרים על היקף צר של חומר במטרה להגביר את הסיכוי להצליח וליצור מוטיבציה ללימוד. לשק"ד המורה האם לערוך בנוסף גם מבחן מסכם על היקף רחב יותר של חומר, (ניתן לערוך שאלון מתאים משאלות נבחרות מהמבדקים הקצרים)/  
לפניכם מבדק קצר לאחר לימוד ההקדמה ופרק ט'- כללים בברכה ראשונה.  
מומלץ לעיין במבדק לפני הוראת היחידות, כאשר המורה רואה את פעילות ההערכה הוא יכול לדייק את הוראה.

### מפתח מטרות:

1= בקיאות בהלכות הצריכות - ידע והבנה; 2=בקיאות בהלכות הצריכות - יישום; 3=שליטה במבנה ההלכה - הבנה; 4=שליטה בשפת ההלכה ומקורותיה-מילים ומושגים- ידע והבנה; 5=שליטה בשפת ההלכה-מילים ומושגים - יישום; 6=שינון בעל פה - ידע

### שאלה 1

#### 5=שליטה בשפת ההלכה-מילים ומושגים -יישום

- לפניכם ברכות. סמנו רק את הברכות שהן שייכות ל'ברכות הנהנין'.
- א. "ברוך אתה... אשר קדשנו במצוותיו וציוונו להדליק נר של שבת קודש"
- ב. ברוך אתה... המוציא לחם מן הארץ"
- ג. "ברוך אתה... עושה מעשה בראשית"
- ד. "ברוך אתה... בורא מיני בשמים"

### שאלה 2

#### 4=שליטה בשפת ההלכה ומקורותיה-מילים ומושגים- ידע והבנה

- א. לפניכם הפתיח של הברכה. מלאו את המשימות לאחריו.
- "ברוך אתה ה' אלוקינו מלך העולם"
- מתחו קו תחת המילה שמשמעותה- הברכה והורדה של שפע הקיפו בעיגול את המילים שמראות שאנחנו מקבלים את ה' למלך.

**ב.** מדוע מותר לאחר הברכה לאכול מהמאכל? השלימו:

כאשר אנחנו הופכים להיות עבדי השם, שהוא מלך העולם, ובטלים אליו, מותר לנו ליהנות מכל מה שיש בעולם כעבדיו. כתוצאה מכך, נפתחים לנו צינורות של ברכה ושפע.

### תרמילון

עבדי, ליהנות, ברכה, מותר, אנחנו, נפתחים, העולם

## שאלה 3

**1= בקיאות בהלכות הצריכות - ידע והבנה;**

**סמנו נכון או לא נכון**

**ענו על שבע מתוך תשע**

ברכה ראשונה אומרים רק אם רוצים לאכול כמות מסוימת של המאכל. **לא נכון, ברכה ראשונה**

**נאמרת על כל כמות.**

כאשר מברכים על מאכל - צריך להחזיק אותו ביד ימין בשעת הברכה. **נכון**

אם טועמים אוכל, כדי לדעת אם צריך מלח - **בכל מקרה** צריך לברך. **לא נכון (אם טועמים קצת**

**ופולטים לא צריך לברך)**

אם שותה מיץ כדי לבלוע כדור - **לא** צריך לברך. **לא נכון (יש הנאה מהמיץ, אבל אם מדובר במים אז**

**לא צריך לברך)**

אם שכח לברך על משקה, יפלוט אותו מהפה, ויברך על מה שנשאר לו או על משקה אחר. **נכון**

אם הכניס לפה מים ושכח לברך, ואין לו עוד מים, למשל, במקום מִדְבָּרִי - יכול לברך כאשר המים בתוך

הפה שלו. **לא נכון (במקרה זה, כשלא יכול לוותר על המשקה - יבלע את המשקה אפילו שלא ברך)**

אם יש לפניו תפוח ושזיף. יברך על אחד מהם ויפטור את השני. - **נכון**

אם דיבר בין הברכה לאכילה דיבור שלא לצורך האכילה - חייב לברך שוב. **נכון**

אם ברך על פרי שלם, לא יחתוך אותו לפני האכילה, כי צריך לאכול מיד לאחר הברכה. **לא נכון,**

**החיתוך הוא לצורך האכילה ומותר.**

## שאלה 4

**חלק א' -1= בקיאות בהלכות הצריכות - ידע והבנה;**

**חלק ב' -2= בקיאות בהלכות הצריכות - יישום;**

משפחת כהן יִשְׁבֶּה בַּיַּעַר וְאָכְלָה. דִּינִי שְׁמִחָה שֵׁשׁ פְּלָחִי אֲבֹתִים בְּקֶפְסָא. היא מחבבת מאוד אֲבֹתִים, ותכננה לֵאכֹל כָּמָה פְּלָחִי אֲבֹתִים. היא אֶחָזָה בִּידָה פֶּלַח אֲבֹתִים, בִּרְכָה "בּוֹרָא פְּרִי הָאֲדָמָה", ולאחר שְׁסִימָה לְבָרָה, הָאֲבֹתִים נָפַל עַל הַחֹל וְהִתְלַכְלָה.

**א. כאשר הפרי נפל מהיד וכבר אינו ראוי לאכילה.**

**באיזה מקרה לא חייבים לחזור ולברך שנית על פרי אחר שלוקחים? סמנו את התשובות הנכונות:**

- בכל מקרה אם אוכל מאותו סוג של הפרי שברך עליו- גם אם הפרי לא היה לפניו בשעת הברכה.
- אם בשעת הברכה היה לפניו עוד מאותו סוג של פרי וחשב לאכול ממנו עוד.

- אם בשעת הברכה רצה לאכול רק מהפרי שברך עליו, ולא רצה לאכול עוד.
- לפי הספרדים, אם בשעת הברכה חשב לאכול עוד, אפילו שהפרי הנוסף לא היה לפניו.
- לפי הספרדים, בכל מקרה. גם אם הפרי לא היה לפניו בשעת הברכה.
- לפי הספרדים, אם היה לפניו מאותו הפרי, אפילו שלא חשב לאכול עוד.

### ב. מה דיני יכולה לעשות? בחרו את התשובה הנכונה.

- א. יכולה לקחת אבטיח אחר מהקופסא ולאכול- בלי לברך.
- ב. יכולה לקחת אבטיח אחר מהקופסא ולאכול- חייבת לברך שוב.
- ג. חייבת לאכול את האבטיח המלוכלך, כי היא בירכה עליו.
- ד. כל התשובות נכונות.

## שאלה 5

- א. 4=שליטה בשפת ההלכה ומקורותיה-מילים ומושגים- ידע והבנה
- ב. 4=שליטה בשפת ההלכה ומקורותיה-מילים ומושגים- ידע והבנה
- ג. 5=שליטה שפת ההלכה ומקורותיה-מילים ומושגים יישום
- ד. 2=בקיאות בהלכות הצריכות - יישום;
- ה, ו 1= בקיאות בהלכות הצריכות - ידע והבנה

### בהמשך למקרה ש'השאלה הקודמת'.

דיני לקחה פלח אבטיח נוסף מהקערה, ברכה עליו "בזרא פרי האדמה" ואכלה. אחיה דוד אמר לה: למה ברכת שוב? זו "ברכה לבטלה"!

- א. מהי 'ברכה לבטלה'? בחרו את התשובה הנכונה.
- א. ברכה שלא חייבים לומר אותה.
- ב. ברכה שלא מתאימה לסוג המאכל שאכלו.
- ג. ברכה שלא נאמרה כראוי בכונה.
- ד. ברכה שיש ספק אם צריכים לומר אותה.

### ב. איזה משג דומה למשג 'ברכה לבטלה'?

ברכות הנהנין

ברכה שאינה צריכה

ברכה בכונה

ברכות המצוה

- ג. למה התכונן דוד כשאמר לדיני, שברכה 'ברכה לבטלה'? דיני לא היתה צריכה לברך על האבטיח, כי כבר יצאה ידי חובה בברכה שבירכה על האבטיח שנפל.

ד. האם דו"ד צדק? נמקו. כן. כי במקרה שיש לפניו עוד מאותו הסוג והוא מתכנן לאכול עוד- אינו צריך לשוב ולברך.

ה. מה הבעיה לברך 'ברכה לבטלה'? כי אומרים את שם ה' לבטלה, זהו לא כבוד שמים.

ו. מה צריך לעשות אם בטעות ברכו 'ברכה לבטלה'? אומרים "ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד".